

POSTANOWIENIE

Dnia 14 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania E. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
z udziałem M.R.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 14 grudnia 2022 r.,

zażalenia odwołującej się spółki na wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 9 lutego 2022 r., sygn. akt III AUa 2020/21,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Warszawie uwzględnił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie i wyrokiem z 9 lutego 2022 r. uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 23 września 2021 r. oraz przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny podzielił pogląd organu rentowego, że zaskarżona decyzja, którą organ rentowy ustalił, że ubezpieczona podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik u płatnika składek E. sp. z o.o. nie mieści się w katalogu decyzji, wobec których możliwe jest wydanie orzeczenia kasatoryjnego na podstawie art. 477¹⁴ §

2¹ k.p.c. Nie była to decyzja dotycząca zobowiązania ubezpieczonej, ustalająca wymiar tego zobowiązania ani obniżająca jej świadczenie. Konsekwencją uprawomocnienia się tej decyzji byłoby dopiero wydanie decyzji ustalającej ewentualne zobowiązania i to nie osoby ubezpieczonej ale płatnika składek.

W przedmiotowej sprawie na skutek błędnej wykładni art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. Sąd Okręgowy odstąpił od merytorycznej oceny sprawy i wydania orzeczenia odnośnie do zaskarżonej decyzji (na podstawie art. 477¹⁴ § 1 lub 2 k.p.c.).

W tych okolicznościach uznać należy, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, co stało się podstawą uchylenia przez Sąd Apelacyjny zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przez ten Sąd pierwszej instancji na podstawie art. 386 § 4 k.p.c.

W zażaleniu zarzucono:

1) rażące naruszenie przepisów postępowania polegające na naruszeniu art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., w związku z art. art. 38a § 1, w zw. z art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2020 r., poz. 266, dalej: „ustawa systemowa”) i art. 28 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2020 r., poz. 256, dalej: „k.p.a.”), polegające na nieuznaniu przez Sąd Apelacyjny, że zaskarżona decyzja administracyjna jako decyzja ustalająca wymiar składek, została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed Organem rentowym poprzez nieprawidłowe oznaczenie stron postępowania, wskutek czego nie doszło do wydania decyzji wobec stron, których postępowanie powinno dotyczyć oraz do doręczenia decyzji wszystkim podmiotom, które są stroną postępowania.

Pozwany wniósł o oddalenia zażalenia i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie ma podstawę procesową (art. 394¹ § 1¹ k.p.c.), a nie materialną (tak jak skarga kasacyjna – art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), co nie oznacza, że ocena zarzutów zażalenia jest całkowicie wolna od prawa materialnego. Wszak to prawo materialne określa przedmiot sprawy (obowiązek i uprawnienie) a z drugiej strony

określa jakie postępowanie jest konieczne dla rozstrzygnięcia sprawy (*a contrario* art. 398³ § 1 pkt 2 w związku z pkt 1 k.p.c.).

Żądanie, że sprawa powinna wrócić do postępowania przed organem rentowym nie jest zasadne. W tej sprawie nie ma oparcia w art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. Sąd Najwyższy nie uwzględnił zażaleń skarżącej w podobnych sprawach (postanowienia: z 4 października 2022 r., II UZ 31/22; z 11 października 2022 r., II UZ 22/2; z 20 października 2022 r., II UZ 19/22; z 26 października 2022 r., II UZ 20/22; z 16 listopada 2022 r., II UZ 26/22). Takie samo rozstrzygnięcie w obecnej sprawie nie wynika tylko z potrzeby utrzymania jednolitości orzecznictwa.

Należy zwrócić uwagę, że nowa regulacja z art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. stanowi wyjątek, który nie może być stosowany dowolnie szeroko nie tylko ze względów podmiotowych i przedmiotowych. Nowa regulacja ma na uwadze te decyzje organu rentowego, które dotknięte są rażącymi naruszeniami procedury i których konwalidacja z tej przyczyny nie jest możliwa przed sądem ubezpieczeń społecznych (sądem pierwszej instancji). Taka sytuacja nie występuje w tej sprawie, gdyż jej istota sprowadza się do kwestii, kto był podmiotem zatrudniającym. Nie stwierdza się natomiast wadliwości proceduralnej, która uzasadniałaby powrót sprawy do etapu przed organem rentowym. Art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. ma na uwadze tylko sytuację ubezpieczonego, czyli osoby zdefiniowanej w art. 476 § 5 pkt 2 k.p.c. oraz decyzję nakładającą na ubezpieczonego określone zobowiązanie. W tej sprawie sytuacja jest inna, bo mamy decyzję ustalającą podleganie ubezpieczeniom społecznym, skierowaną do skarżącej jako podmiotu zatrudniającego. Odwołanie przysługuje do sądu ubezpieczeń społecznych, który jest sądem powszechnym i rozpoznaje sprawę cywilną na drodze sądowej (art. 1 i 2 k.p.c.). Zadaniem sądu jest rozpoznanie sprawy (sporu) i taka jest istota zadania ujęta w art. 477¹⁴ § 1 i § 2 k.p.c. Organ rentowy staje się wówczas stroną postępowania cywilnego (pozwana) i spór jest rozpoznawany wedle reguł procedury cywilnej, przy uwzględnieniu szczególnych regulacji (art. 459 k.p.c. i nast.), które nie oznaczają powrotu do przepisów postępowania administracyjnego. Wskazany wyżej prymat prawa materialnego, wyróżnia więc rozpoznanie sprawy cywilnej od postępowania administracyjnego. Chodzi o rozpoznanie sprawy, a nie tylko o rozpoznanie odwołania od decyzji w trybie administracyjnym. Traci zatem na

znaczeniu zarzut naruszenia art. 28 k.p.a., bowiem przed sądem powszechnym znaczenie ma przede wszystkim procedura cywilna (398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), a płatnik może być zainteresowanym w sprawie (art. 477¹¹ § 2 k.p.c.).

Oceny tej nie zmienia zarzut naruszenia art. 38a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zasadniczo jest to regulacja dotycząca sytuacji z art. 8 ust. 2a tej ustawy (który w tej sprawie nie był podstawą decyzji). Pozwany może ustalić kto jest pracodawcą (zatrudniającym). Decyzja jest wówczas pochodna (deklaratywna) od stosunku prawnego powstałego z mocy ustawy lub umowy. ZUS jest stroną stosunków ubezpieczenia i samodzielnie ustala czy zgłaszający płatnik jest rzeczywistym pracodawcą. Czyli może stwierdzić w decyzji, że inny podmiot jest faktycznym pracodawcą. Taką wykładnię i stosowanie prawa wzmocnił, a w istocie potwierdził, ustawodawca dodając do art. 83 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przepis ust. 1 pkt 1a (Zakład wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących w szczególności ustalenia płatnika składek). Istotny jest też art. 38a ust. 1 tej ustawy, dodany ustawą zmieniającą z 11 maja 2017 r. (Dz.U. z 2017 r., poz. 1027), a stanowiący, że „Jeżeli w związku z przeprowadzonym postępowaniem wyjaśniającym lub kontrolą wykonywania przez płatników składek obowiązków z zakresu ubezpieczenia społecznego zachodzi konieczność wydania decyzji, o której mowa w art. 83 ust. 1 pkt 1a, Zakład wydaje decyzję podmiotowi zgłaszającemu ubezpieczonych do ubezpieczeń społecznych oraz płatnikowi składek ustalonemu przez Zakład”. Ustawodawca zatem wskazuje, że mogą być różne podmioty, czyli zgłaszający i płatnik, zatem samo zgłoszenie może być weryfikowane i pozwany może stwierdzić, że inny podmiot jest pracodawcą i płatnikiem składek.

Negatywna ocena zarzutów zażalenia uzasadnia zatem jego oddalenie (art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

as

l.n